

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาทัศนคติและการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2546

ประชากรศึกษาเป็นนักวิทยาศาสตร์ 200 คน และพนักงานวิทยาศาสตร์การแพทย์ 169 คนทุกคน ที่ปฏิบัติงานในกลุ่มงานห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ประจำภาควิชาเคมีคลินิก จุลชีววิทยา จุลชีววิทยาคลินิก จุลทรรศน์ศาสตร์คลินิก ชีวเคมี ตจวิทยา นิติเวชศาสตร์ ประสาทวิทยา พยาธิวิทยา พยาธิวิทยาคลินิก เภสัชวิทยา วิทยาภูมิคุ้มกัน เวชศาสตร์การธนาคารเลือด สรีรวิทยา สูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา โสต นาสิก ลาริงซ์วิทยา สถานเวชศาสตร์ชั้นสูง และอายุรศาสตร์ สังกัดคณะแพทยศาสตร์และคณะเทคนิคการแพทย์ โรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลรามาริบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลด้านการปฏิบัติงาน ข้อมูลด้านทัศนคติต่อหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐาน ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ด้าน ได้แก่ โอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อจากการปฏิบัติงาน ความจำเป็นในการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อ และข้อมูลด้านการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐาน ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ด้าน ได้แก่ การป้องกันอุบัติเหตุ การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลที่เหมาะสม การมีสุขอนามัยและสุขอนามัยที่ดี นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าสถิติไคสแควร์

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 369 คน ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.8 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.0 เป็นนักวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 54.2 และพนักงานวิทยาศาสตร์การแพทย์ ร้อยละ 45.8 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 30.6 มากที่สุด

2. ข้อมูลด้านการปฏิบัติงาน พบว่า เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ประจำภาควิชาพยาธิวิทยามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.3 ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสิ่งส่งตรวจ คิดเป็น

ร้อยละ 100 ผู้ที่เคยรับการอบรม SPs และ เคยอ่านคู่มือ SPs คิดเป็นร้อยละ 66.7 และ 53.1 ตามลำดับ ในด้านประสบการณ์เกี่ยวกับอุบัติเหตุขณะปฏิบัติงาน พบว่า เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ มีอุบัติเหตุจากเลือดหรือสารคัดหลั่งกระเด็นหกบริเวณผิวหนัง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.5

3. ข้อมูลทัศนคติต่อหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐาน โดยรวม พบว่า เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์มีคะแนนทัศนคติระหว่างร้อยละ 50-69 ของคะแนนเต็ม ถือว่ามีทัศนคติต่อ SPs ในระดับปานกลาง

4. ข้อมูลการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐาน โดยรวม พบว่า เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์มีคะแนนปฏิบัติตามร้อยละ 70-89 ของคะแนนเต็ม ถือว่ามีการปฏิบัติตามหลัก SPs ในระดับสูง

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา และ ระยะเวลา ในการปฏิบัติงานกับการปฏิบัติตามหลัก SPs พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลดังกล่าวนี้ไม่มีความสัมพันธ์ การปฏิบัติตามหลัก SPs และพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลัก SPs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.024$) ที่ระดับ $\alpha = 0.05$

6. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่ สถานที่ปฏิบัติงาน การอบรม SPs และการอ่านคู่มือ SPs กับการปฏิบัติตามหลัก SPs พบว่า ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลัก SPs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001, 0.005$ และ 0.029 ตามลำดับ) ที่ระดับ $\alpha = 0.01$ และ 0.05 และพบว่า ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่ ประสบการณ์เกี่ยวกับอุบัติเหตุขณะปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลัก SPs

7. ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลัก SPs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.01$) ที่ระดับ $\alpha = 0.05$

8. ตำแหน่งพนักงานวิทยาศาสตร์การแพทย์และนักวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลัก SPs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.024$) ที่ระดับ $\alpha = 0.05$

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาทัศนคติและการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลในสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล ปี 2546 อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

เนื่องจากเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์มีทัศนคติต่อหลัก SPs โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ร้อยละ 21.1 มีทัศนคติว่าหลักการดังกล่าว ทำให้โรงพยาบาลต้องสูญเสียงบประมาณโดยไม่จำเป็น แสดงว่าบางคนอาจมีการใช้ถุงมือยางชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้ง (disposable) หลายครั้ง โดยไม่มีการเปลี่ยนถุงมือยางใหม่หรือแม้แต่การใช้อุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคลอื่นๆ หากใช้น้อยเกินไป หรือไม่สวมใส่ในกิจกรรมที่ควรใส่ ก็จะทำให้เกิดอันตรายจากการสัมผัสเชื้อหรือสารพิษได้ จากการศึกษาในปี พ.ศ. 2539 (Danchaivijitr et al., 1997) พบว่าถ้าใช้อุปกรณ์ป้องกันร่างกายส่วนบุคคลอย่างประหยัด ใช้วัสดุที่ใช้ได้หลายครั้งเป็นหลัก ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุเหล่านี้หลังจากนำหลัก universal precautions มาใช้จะเป็น 2.5 เท่าของค่าใช้จ่ายก่อนนำมาตรการนี้มาใช้ และถ้าใช้อย่างเต็มที่และถูกต้องตามคำแนะนำ จะทำให้เสียค่าใช้จ่ายประมาณ 19 บาทต่อผู้ป่วยใน 1 คนต่อวัน และ 3.75 บาทต่อผู้ป่วยนอก 1 คน ซึ่งเป็นจำนวนเงินไม่มากถ้าเทียบกับสวัสดิภาพของบุคลากร ผู้ป่วย ญาติ และประชาชนทั่วไป และยังสามารถป้องกันการแพร่กระจายของเชื้ออื่น ๆ นอกจากเชื้อเอดส์ด้วย ผู้บริหารควรจะสนับสนุนด้านนโยบายและวัสดุอุปกรณ์ให้เต็มที่ นอกจากจะเป็นขวัญและกำลังใจของบุคลากรแล้ว ยังสามารถป้องกันวิกฤติการณ์ที่เกิดจากบุคลากรติดเชื้อจากการปฏิบัติงาน และเมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้นแล้ว ในปัจจุบันยังไม่มีวิธีการใดที่สามารถลดความเสี่ยงของการติดเชื้อเอดส์ได้เลยแม้จะได้รับยาต้านเอดส์อย่างเต็มที่แล้วก็ตาม (Lange et al., 1990)

ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะติดเชื้อ โดยแยกเป็นซากหรือชิ้นส่วนของคนหรือสัตว์ที่เป็นผลมาจากการผ่าตัด การตรวจชันสูตรศพ การใช้สัตว์ทดลองที่ทดลองเกี่ยวกับโรคติดต่อรวมถึงวัสดุมีคมอื่นๆ เช่น เข็ม ไขมีด ผ้าก๊อซ เป็นต้น โดยมีวิธีการกำจัดที่ถูกต้อง ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์เกือบทุกแห่งในโรงพยาบาลศิริราชและรามาริบัติ จะมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะติดเชื้อไว้เป็นเอกสารอย่างชัดเจน มีการจัดอบรมความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่และคนงานเกี่ยวกับวิธีการจัดการขยะที่ถูกต้อง รวมถึงเรื่องความปลอดภัยจากการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเชื้อจุลชีพ สารเคมี รังสีและอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ

การทำงานในห้องปฏิบัติการ นอกจากจะมีความสามารถ ความชำนาญในการวิเคราะห์หรือการทดลองแล้ว ผู้ปฏิบัติงานทุกคนยังต้องรู้วิธีการควบคุมและลดความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เข้าทำงานใหม่จะได้รับการอบรมเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐานและความรู้ความก้าวหน้าทางวิชาการ สำหรับผู้ทำงานเดิมจะมีการอบรมพื้นฐานความรู้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดทัศนคติและปฏิบัติอย่างถูกต้องปลอดภัย โดยเข้ารับการอบรมอย่างน้อยปีละครั้ง นอกจากนี้ในห้องปฏิบัติการบางแห่งจะมีคู่มือการปฏิบัติงานโดยละเอียด และมีคำเตือนเขียนไว้ บางที่มีการจัดทำคู่มือสำหรับข้อปฏิบัติที่สำคัญหรือสิ่งที่กระทำผิดบ่อย ๆ โดยเนื้อหาของคู่มือประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อและอันตรายอื่น ๆ การทำความสะอาดเครื่องมือ เครื่องใช้ และสถานที่ การใช้ safety cabinet, centrifuge และ autoclave เป็นต้น การปฏิบัติเมื่อสิ่งส่งตรวจหรือเชื้อโรคหกหล่น การให้ภูมิคุ้มกันโรคที่จำเป็น เช่น วัคซีนโรคไวรัสตับอักเสบบี ฯลฯ การปฏิบัติตนเมื่อสัมผัสเชื้อโรค และการรายงานอุบัติเหตุและการขอคำปรึกษา การจัดการกับสิ่งแวดลอมในห้องปฏิบัติการให้ดี โดยยึดหลักสะอาด ทำให้แห้ง มีอากาศถ่ายเทได้ดี และถูกแสงแดด บุคลากรจะสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันร่างกายไม่ว่าจะเป็นถุงมือยาง เสื้อกาวน์ ผ้าปิดปาก-จมูก โดยไม่ต้องกังวลถึงเรื่องที่จะทำให้โรงพยาบาลต้องสูญเสียงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ป้องกันดังกล่าว และเรื่องความสะอาดส่วนบุคคลก็เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องล้างมือกับสบู่หรือน้ำยาฆ่าเชื้อบ่อยๆหลังจากเสร็จงานทุกครั้ง

สมมติฐาน ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการปฏิบัติงาน และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลในสังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ ($p = 0.636$) อธิบายได้ว่า อายุไม่ได้มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามหลัก SPs ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Langlie (1977) ระบุว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคจะมีมากขึ้นในผู้ที่มีอายุมากขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐาน ($p = 0.074$) อธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาไม่ได้มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามหลัก SPs สอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งศรี ศศิธร (2536) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ความเชื่อด้านอำนาจควบคุมทางสุขภาพกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานของคนงานก่อสร้างในบริษัทรับเหมาบางแห่งใน

จังหวัดราชบุรี โดยพบว่า การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ จากการทำงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของสุวิมล ฤทธิมนตรี (2539) ระบุว่า วุฒิการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพเพื่อการป้องกันโรคในคู่สมรสของผู้ป่วยโรคไวรัสตับอักเสบบี กล่าวคือ ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงจะมีพฤติกรรมสุขภาพดีกว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่ำ

ผลการศึกษาพบว่า ตำแหน่งในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.017$) อธิบายได้ว่า ตำแหน่งมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามหลัก SPs ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนฤมล ธีรรังสิกุล และคณะ (2536) เกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการปฏิบัติพยาบาลตามแนวทางการป้องกันการติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลในโรงพยาบาลแม่และเด็ก โดยพบว่า ตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติพยาบาลตามแนวทางการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.001$

อาจเป็นไปได้ว่าพนักงานวิทยาศาสตร์การแพทย์ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานประจำวัน ในขณะที่ นักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานวิจัย เนื่องจากการขอตรวจสิ่งส่งตรวจเพื่อการวิจัย จะมีการตรวจเลือดผู้ป่วยก่อนทุกราย ทำให้นักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานโดยขาดความระมัดระวัง เพราะทราบผลการตรวจเลือดของผู้ป่วยว่าเป็น antiHIV negative ส่งผลถึงการปฏิบัติตามหลัก SPs แต่ในการปฏิบัติงานของพนักงานวิทยาศาสตร์การแพทย์ในแต่ละวันจะมีการขอตรวจสิ่งส่งตรวจจากผู้ป่วยจำนวนมาก ซึ่งบางรายก็มีการตรวจเลือด บางรายก็ไม่ได้ตรวจเลือด ทำให้นักวิทยาศาสตร์ตระหนักถึงความเสี่ยงจากการติดเชื้อจากการปฏิบัติงานกับเลือด หรือสารคัดหลั่งจากผู้ป่วย จึงระมัดระวังสิ่งส่งตรวจจากผู้ป่วยทุกรายเหมือนกัน ทำให้มีการปฏิบัติตามหลัก SPs ได้ดีกว่า

ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐาน ($p = 0.787$) อธิบายได้ว่าระยะเวลาในการปฏิบัติงานไม่ได้มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามหลัก SPs ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของเยาวดี สุวรรณาคะ (2532) กล่าวว่า พยาบาลที่มีระยะเวลาในการทำงานนาน จะทำให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์มากขึ้น

อาจเป็นไปได้ว่า ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ไม่ว่า preclinic และ clinic ส่วนใหญ่จะมีตู้ปฏิบัติงานที่ปลอดภัยสำหรับการปฏิบัติงาน (safety cabinet) และเจ้าหน้าที่รู้ถึงอันตรายจากเชื้อจุลินทรีย์ที่ก่อโรค เมื่อจะต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับเชื้อโรคที่เป็นอันตรายในขั้นตอนที่เสี่ยงต่อการ

ติดเชื้อหรือเกิดอุบัติเหตุจากเลือดหรือสารคัดหลั่งจากผู้ป่วยหรือกรด กระเด็น หรือเป็นละอองฝอย เช่น การ streak plate การลง plate ด้วย hot loop การเผา loop การเปิดฝา petri dish การใช้ blender, mixer, shaker, centrifuge เป็นต้น ก็จะใช้ตู้ปฏิบัติงานที่ปลอดภัยนี้ นอกจากนี้ในห้องปฏิบัติการต่างๆจะมีแผนปฏิบัติการความปลอดภัย (Laboratory safety plan : LSP) ซึ่งมุ่งเน้นความปลอดภัยแก่เจ้าหน้าที่ บุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม โดยมีหัวหน้าห้องปฏิบัติการและผู้บริหารระดับเหนือกว่ามีส่วนร่วมและสนับสนุนแผนปฏิบัติการดังกล่าว และหัวหน้าหน่วยงานจะมีบทบาทหน้าที่ในการทบทวนแผนปฏิบัติการด้านความปลอดภัยทุกปี โดยพยายามให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมและมีการตรวจสอบความปลอดภัยของห้องปฏิบัติการปีละ 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 เป็นการตรวจสอบโดยกรรมการภายใน และอีกครั้งโดยกรรมการจากองค์กรภายนอก ที่ดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัย

ผลการศึกษาพบว่า สถานที่ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.001$) อธิบายได้ว่าสถานที่ปฏิบัติงานมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามหลักSPs สอดคล้องกับผลการศึกษาของนฤมล ธีรรังสิกุล และคณะ (2536) เกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการปฏิบัติพยาบาล โดยพบว่า พยาบาลที่ปฏิบัติงานในตึกผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อสูง มีการปฏิบัติพยาบาลตามแนวทางการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อเอดส์มากกว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงานในตึกผู้ป่วยที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาพบว่า การอบรม SPs มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.005$) อธิบายได้ การอบรม SPsมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามหลักSPs ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของกิตติยา เตชะไพโรจน์ (2533) เกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการระวังและควบคุมการติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การอบรมความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน

ผลการศึกษาพบว่า การอ่านคู่มือ SPs มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.029$) อธิบายได้ การอ่านคู่มือ SPsมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามหลักSPs ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Grimes (1991) เกี่ยวกับพฤติกรรมปฏิบัติงานการป้องกันการติดเชื้อโรค

เอตส์จากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของบุคลากรแพทย์และพยาบาลในโรงพยาบาลในไม่อา มี โดยพบว่า บุคลากรแพทย์และพยาบาลที่สนใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อและวิธีป้องกันโดยสม่ำเสมอ จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีกว่าบุคลากรแพทย์และพยาบาลที่ปฏิบัติหน้าที่ตามประสบการณ์และทักษะเดิมๆ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์เกี่ยวกับอุบัติเหตุไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ อธิบายได้ว่า ประสบการณ์ดังกล่าวไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามหลัก SPs ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของวันทนีเย ทิพย์ถาวรกุล (2539) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขในโรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ โดยพบว่า ประวัติการได้รับอุบัติเหตุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อาจเป็นไปได้ว่าเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ยังขาดความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเกิดอุบัติเหตุจากเลือดหรือสารคัดหลั่งกระเด็นหรือบริเวณผิวหนังมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.5 อาจเป็นไปได้ว่าในการปั่นตกตะกอนเซลล์จากเลือดหรือสิ่งส่งตรวจหากปฏิบัติด้วยความรีบร้อน บางครั้งอาจจะไม่ได้ปิดฝาหลอดทดลอง อย่างไรก็ตามควรตรวจดูฝาหลอดทดลองหรือภาชนะบรรจุสิ่งส่งตรวจทุกครั้งว่าปิดสนิทหรือไม่ ถ้าไม่แน่ใจก็ควรพันปากหลอดด้วยแผ่นพาราฟิล์มอีกครั้ง ส่วนอุบัติเหตุจากการถูกเข็มที่ใช้แล้วทิ้งตำในเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์เกิดขึ้นร้อยละ 9.5 ถือว่าน้อยมากหากเปรียบเทียบกับเจ้าหน้าที่พยาบาลที่เกิดขึ้นถึงร้อยละ 55.95 (เยาวลักษณ์ หาญชिरพงค์, 2538) อาจเป็นไปได้ว่าจากลักษณะงานที่แตกต่างกันโดยปกติการปฏิบัติพยาบาลจะมีโอกาสใช้เข็มฉีดยามากกว่าการปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการและบางห้องปฏิบัติการไม่ได้ใช้เข็มฉีดยาในการปฏิบัติการเกี่ยวกับสิ่งส่งตรวจเลย แต่เป็นที่น่าสนใจว่ายังมีอุบัติเหตุจากการใช้ mouth pipette เกิดขึ้น ร้อยละ 0.5 ทั้งๆที่ปัจจุบันในห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ทั่วไปได้เปลี่ยนมาใช้ปิเปตต์อัตโนมัติทั้งสิ้น เพราะทุกคนต่างก็ตระหนักถึงอันตรายจากเลือดหรือสารคัดหลั่งบังเอิญเข้าปาก แสดงว่า ผู้ที่ใช้ mouth pipette น่าจะเป็นผู้ปฏิบัติงานเดิมที่ปฏิบัติงานมานานและเคยชินกับการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว

ผลการศึกษาพบว่า ทักษะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.01$) อธิบายได้ว่า ทักษะมีความสัมพันธ์ต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมของบุคคลและขณะเดียวกับการ

แสดงออกหรือการปฏิบัติของบุคคลก็มีผลต่อทัศนคติของบุคคลนั้นด้วย สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุชาติ โสมประยูร (2514) ที่ว่า สิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการปฏิบัติ คือ ทัศนคติ เพราะว่าทัศนคติที่ดีที่บุคคลมี ต่อความรู้ที่ได้รับ จะสามารถช่วยโน้มน้าวจิตใจหรือจูงใจบุคคลให้เปลี่ยนความรู้หรือทฤษฎีให้เป็น การปฏิบัติได้ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของพรพรรณ เขียวปัญญา (2535) ที่พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติในการป้องกันการติดเชื้อโรค เอดส์ของพยาบาลวิชาชีพ สอดคล้องกับการศึกษาของจันทนา หล่อตระกูล (2532) พบว่า ผู้ป่วย โรคซิโรเอลิสที่มีทัศนคติต่อโรคแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตัวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ นั่นคือ ผู้ป่วยที่มีทัศนคติต่อโรคดีจะมีการปฏิบัติตัวดี ส่วนผู้ป่วยที่มีทัศนคติต่อโรคไม่ดีจะมีการปฏิบัติ ตัวไม่ดีด้วย และสอดคล้องกับการศึกษาของ Kelen และคณะ (1989) ที่พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ที่มีทัศนคติไม่ดีต่อหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบครอบจักรวาล เห็นว่าหลักการนี้ยุ่งยาก จะไม่ปฏิบัติตามหลักการดังกล่าว

อาจเป็นไปได้ว่า เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ส่วนใหญ่เห็นว่าเชื้อก่อโรคใน ห้องปฏิบัติการทางการแพทย์มีหลายชนิดที่เป็นอันตรายต่อตนเองและบุคคลอื่น การผ่าน การอบรมความรู้ในเรื่องความปลอดภัยในห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ การได้รับข่าวสารความรู้ ทางวิชาการที่ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะการรับรู้ในเรื่องการป้องกันการแพร่เชื้อเอดส์ ไวรัส ด้บบอักเสบบี จากการให้บริการทางการแพทย์ เหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้เจ้าหน้าที่มีทัศนคติต่อ หลัก SPs ในระดับปานกลาง แต่พบว่ามีเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการเพียง ร้อยละ 4.6 ที่มีความเข้าใจ ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการสวมเข็มที่ใส่แล้วเข้าปลอกก่อนทิ้ง เพราะคิดว่าจะช่วยป้องกันคนงานจาก การถูกเข็มตำได้ หากจำเป็นต้องสวมเข็มเข้าปลอก ควรสวมด้วยมือเดียว (McCormick and Maki, 1981) โดยใช้วัสดุอื่นตรึงปลอกเข็มไว้ดังนั้น หัวหน้าห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ควรอบรม ความรู้ให้แก่ผู้เข้าทำงานใหม่ในเรื่องความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ วิธีการทดลองที่อาจก่อให้เกิดอันตรายจากการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรนำหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐานมากำหนดเป็นนโยบายให้ชัดเจน และมีการประกาศเป็นนโยบายให้บุคลากรในหน่วยงานถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด รวมถึงมีการเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคติดเชื้อที่ติดต่อทางเลือดและสารคัดหลั่งจากร่างกาย

2. ควรมีการนิเทศผู้ปฏิบัติงานใหม่ในเรื่องแนวทางการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐาน ตลอดจนมีการฟื้นฟูความรู้ในเรื่องการปฏิบัติ เพื่อให้บุคลากรมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นความเคยชินในการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลการปฏิบัติที่ถูกต้องใกล้เคียงกับการปฏิบัติจริงมากที่สุด ควรทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสังเกตพฤติกรรมร่วมด้วย

2. ควรศึกษาถึงทัศนคติและการปฏิบัติตามหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐานในประชากรกลุ่มอื่นๆ เช่น แพทย์ นักศึกษาแพทย์ คนงาน เป็นต้น

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติและการปฏิบัติระหว่างนักวิทยาศาสตร์และพนักงานวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อป้องกันการติดเชื้อขณะปฏิบัติงาน โดยวัดการปฏิบัติก่อนและหลังการให้โปรแกรมความรู้เรื่องโรคติดเชื้อและหลักการป้องกันการติดเชื้อแบบมาตรฐาน